

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยภาคทฤษฎีและปฏิบัติด้านวิธีสอนและลำดับชั้นการสอน การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และการประเมินผลในวิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ผู้สอนในภาควิชา นาฏศิลป์ไทย จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 10 วิทยาลัยกระจายอยู่ทั่วประเทศ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรดังนี้

กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย ผู้วิจัยได้สุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีสุ่มแบบเจาะจงเพื่อสัมภาษณ์จำนวน 15 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ

1. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย ได้รับการแต่งตั้งจากกรมศิลปากร หรือ
2. เป็นผู้มีประสบการณ์หรือผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ไทยมาไม่ต่ำกว่า 20 ปี หรือ
3. เป็นผู้มีประสบการณ์ในการวางแผนเพื่อการบริหารการศึกษาด้านนาฏศิลป์ไทยในวิทยาลัยนาฏศิลป์ (ตั้งรายชื่อในภาคผนวก)

กลุ่มตัวอย่างอาจารย์เป็นอาจารย์ที่มีหน้าที่สอนในภาควิชา นาฏศิลป์ไทย ทั้งโขนและละครเพื่อใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการสอนและสัมภาษณ์ประกอบ โดยผู้วิจัยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. แบ่งประชากรจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้งหมดออกเป็น 4 ภาค (Stratified Sampling) แล้วจึงสุ่มอย่างง่ายภาคละ 1 วิทยาลัย ได้จำนวน 4 วิทยาลัยคือ

วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ จากวิทยาลัยใน ภาคกลาง

วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย จากวิทยาลัยใน ภาคเหนือ

วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด จากวิทยาลัยใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช จากวิทยาลัยใน ภาคใต้
ได้จำนวนอาจารย์ที่สอนอยู่ในภาควิชานาฏศิลป์ไทยทั้งสิ้น 54 คน

2. จากนั้นสุ่มจากอาจารย์ที่สอนในภาควิชานาฏศิลป์ไทย ระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้ง 4 วิทยาลัย ได้กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการสอนในครั้งนี้นี้จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ของจำนวนอาจารย์ทั้งหมด โดยผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 เลือกจากอาจารย์ผู้สอนวิชาที่เปิดสอนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สาขานาฏศิลป์ไทย ระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 ในวิชาที่ตรงกัน ที่ทั้ง 4 วิทยาลัย

2.2 สุ่มตัวอย่างจากอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เปิดสอนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง สาขานาฏศิลป์ไทย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 และเป็นวิชาบังคับที่นักศึกษาทุกคนต้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยวิทยาลัยละ 6 คน เป็นอาจารย์ที่สอนในภาคทฤษฎี 2 คน และอาจารย์ที่สอนภาคปฏิบัติ 4 คน จากอาจารย์ในหมวดวิชาละคร 2 คน และหมวดวิชาโขน 2 คน เนื่องจากการสอนในภาคทฤษฎี นักศึกษาในหมวดวิชาละครและโขนเรียนรวมกัน จึงใช้อาจารย์ผู้สอนเพียงคนเดียว ส่วนการสอนในภาคปฏิบัติ นักศึกษาในหมวดวิชาละครและโขนจะแยกกันเรียนตามสาขาวิชาเอก โดยยกเว้นในบางวิชาที่นักศึกษาเรียนรวมกัน (รายละเอียดของหลักสูตรอยู่ในภาคผนวก) ซึ่งได้แก่ อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาดังนี้

ภาคทฤษฎี

1. การละเล่นของไทย (เปิดสอนตรงกันทั้ง 4 วิทยาลัย)
2. การแต่งกายและแต่งหน้า
3. ภาษานาฏศิลป์
4. การละครสมัยใหม่
5. របាំប៊ែតតេឡីត (เปิดสอนตรงกันทั้ง 4 วิทยาลัย)
6. การแสดงพื้นเมือง
7. รำเดี่ยว
8. การแสดงเป็นชุดเป็นตอน

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างและวิชาที่ไปสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์

วิทยาลัย	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	วิชาที่ไปสังเกตพฤติกรรมการสอน	
		ภาคทฤษฎี	ภาคปฏิบัติ
วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพ	6	1, 2	5, 8
วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย	6	1, 4	5, 7
วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด	6	1, 2	5, 7
วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช	6	1, 3	5, 6

สำหรับจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชาที่สังเกตพฤติกรรมการสอนนั้นขอสรุปได้ดังนี้

1. วิชาการละเล่นของไทย

วิชาการละเล่นของไทยมีจุดประสงค์ คือ รู้ประวัติความเป็นมาและเข้าใจลักษณะวิธีการแสดงมหรสพและการละเล่นในพระราชพิธีหลวง และสามารถวิเคราะห์ได้ ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าศิลปะประจำชาติ นอกจากนี้สามารถแสดงและนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในวิชาชีพได้

2. วิชาการแต่งกายและแต่งหน้า

วิชาการแต่งกายและการแต่งหน้ามีจุดประสงค์ คือ รู้ประวัติ ลักษณะและหลักวิธีการแต่งกายและแต่งหน้า โขน-ละคร สามารถวิเคราะห์ความแตกต่างของเครื่องแต่งกาย โขน-ละคร พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์และสามารถนำการแต่งกาย โขน-ละคร และการแต่งหน้าแบบต่าง ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพได้

3. วิชาภาษานาฏศิลป์

วิชาภาษานาฏศิลป์มีจุดประสงค์ คือ รู้ความหมาย ประเภทและวิวัฒนาการของภาษานาฏศิลป์ สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของภาษา โขน ภาษาท่า และภาษานาฏศิลป์ พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์และสามารถประดิษฐ์ท่ารำได้

4. วิชาการละครสมัยใหม่

วิชาการละครสมัยใหม่มีจุดประสงค์ คือ รู้และเข้าใจรูปแบบการพัฒนาละคร

รำตามแนวโบราณและสมัยใหม่ได้แก่ ละครวิทยุ โทรทัศน์ ละครเวที ภาพยนตร์ สามารถวิเคราะห์การแสดงละครทุกรูปแบบ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสามารถจัดกิจกรรมการแสดงละครเวทีทุกรูปแบบได้

5. วิชาการบำบัดเตล็ด

วิชาการบำบัดเตล็ดมีจุดประสงค์ คือ สามารถอธิบายประวัติความเป็นมา การแต่งกาย วิธีแสดงและนาฏยศัพท์ที่ใช้ในการรำของระบำเบ็ดเตล็ด สามารถร้อง รำ และรู้กระบวนการเทคนิคระบำเบ็ดเตล็ด สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของท่ารำ และเสริมสร้างประสบการณ์ที่สามารถแสดงและนำไปใช้ในวิชาชีพได้

6. วิชาการแสดงพื้นเมือง

วิชาการแสดงพื้นเมือง มีจุดประสงค์คือ สามารถอธิบายประวัติความเป็นมา วิธีแสดงได้ สามารถร้องและรำได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นเมืองไว้

7. วิชาการรำเดี่ยว

วิชาการรำเดี่ยว มีจุดประสงค์คือ สามารถอธิบายประวัติความเป็นมา ลีลา ท่ารำ นาฏยศัพท์รำเดี่ยวได้ รู้กระบวนการและเทคนิควิธีรำเดี่ยว สามารถแสดงและวิเคราะห์ท่ารำ เพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาขั้นต่อไป

8. วิชาการแสดงเป็นชุดเป็นตอน

วิชาการแสดงเป็นชุดเป็นตอน มีจุดประสงค์คือ สามารถอธิบายเนื้อเรื่อง การแต่งกาย วิธีแสดง อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงละคร โขน ได้ รู้กระบวนการและเทคนิควิธีการแสดงตามขั้นตอน สามารถรำบทเป็นตัวเอก ตัวรอง เจนพาชองได้อย่างสวยงามและถูกต้องตามแบบแผน ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านการแสดง การตีบท โดยสามารถแสดงและนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในวิชาชีพได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตพฤติกรรม ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยที่เป็นแบบแผนโบราณและมีลักษณะเฉพาะ สร้างเป็นข้อ

คำถามโดยได้รับคำแนะนำและการตรวจพิจารณาความตรงและความถูกต้องด้านการใช้ภาษา จากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ไทย

ข้อความครอบคลุมหลักสูตรการเรียนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน นาฏศิลป์ไทย การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การประเมินผล ปัญหาการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย และสภาพแวดล้อมของชั้นเรียน

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์

2.1 ศึกษาและวิเคราะห์เครื่องมือสังเกตพฤติกรรม โดยศึกษาเครื่องมือสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนประเภท Sign System แบบสังเกตพฤติกรรม OScAR II (Observation Schedule and Record II) และแบบสังเกตพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของแพลนเตอร์ส หลักสูตรในสาขาวิชาชั้นนาฏศิลป์ไทย และจุดมุ่งหมาย รายวิชาที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมครั้งนี้ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและ เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ นี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ผู้สอนนาฏศิลป์ไทย 4 ด้าน คือ

(1) ด้านวิธีสอนและลำดับขั้นการสอน ศึกษาวิธีสอนจากรูปแบบการสอนแบบบรรยายของ ไททอร์ย์ ลินลาร์ตัน หลักการสอนนาฏศิลป์ไทยและลำดับขั้นการสอนของ เดวิส เค อีเวอร์ (Davies K. Ivor)

(2) ด้านการปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรมแนวข้อคำถามจาก จุดมุ่งหมายของหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นสูงและจรรยาบรรณในวิชาชั้นนาฏศิลป์ไทย

(3) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ศึกษาจากงานวิจัย เกี่ยวกับการสังเกตการสอนของอาจารย์และการวิเคราะห์ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสอนที่มีประสิทธิภาพ

(4) ด้านการประเมินผล ศึกษาจากหลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นสูง และงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสอนที่มีประสิทธิภาพ เรื่องการประเมินผล

2.2 นำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นไปสังเกตการสอนของอาจารย์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ทำการศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกต แล้วจัดบันทึกพฤติกรรม การสอนที่นอกเหนือจากแบบสังเกตที่สร้างขึ้น นำไปปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน นาฏศิลป์ไทยให้สมบูรณ์ขึ้น

2.3 นำแบบสังเกตที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการสอน ระดับ

อุดมศึกษา และด้านนาฏศิลป์ไทย จำนวน 6 คน ตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงของแบบสังเกตความตรงของเนื้อหา และความครอบคลุมพฤติกรรมการสอน คณะผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุช หัวหน้าภาควิชา
อุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช ภาควิชาวิจัยการ
ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ ประนิศนรรณ ศรีเพ็ญ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
4. อาจารย์ พยงค์ ของหลิม หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ไทย
วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
5. อาจารย์ กรรณิการ์ วิโรทัย หัวหน้าหมวดวิชาละคร (นาง)
วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
6. อาจารย์ จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ วิทยาลัยนาฏศิลป์
กรมศิลปากร

2.4 นำแบบสังเกตที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้วตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาไปทดลองใช้กับอาจารย์และนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาอีกครั้ง เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการใช้มากขึ้น

การทดสอบหาความเที่ยงของการสังเกต

ผู้วิจัยได้เลือกอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรีทางวิชาศิลปะและมีประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปะ มาแล้วอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 1 คน เพื่อเป็นผู้ช่วยในการทดสอบหาความเที่ยงของการสังเกตพฤติกรรม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมกันทำความเข้าใจแบบสังเกตพฤติกรรมที่สร้างขึ้นในแต่ละข้อให้เข้าใจตรงกัน และตรงกับความเป็นจริงตามหลักวิชา จากนั้นนำแบบสังเกตไปทดลองสังเกตพฤติกรรมของครูในห้องเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง เพื่อฝึกฝนการสังเกตของผู้วิจัยและผู้ช่วยให้เกิดความชำนาญในด้านการเข้าใจข้อความ ความว่องไว ความเที่ยงในการบันทึกข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำความเข้าใจและฝึกสังเกตจนมีความชำนาญพอสมควรแล้ว ได้ไปสังเกตการสอนนาฏศิลป์ไทย ระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง ของอาจารย์ผู้สอนใน

รายวิชาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 1 ครั้ง โดยบันทึกผลการสังเกตลงในแบบสังเกตพฤติกรรมการสอน การบันทึกนี้ผู้วิจัยและผู้ช่วยจะเป็นอิสระจากกันไม่มีการปรึกษาคัดค้านระหว่างการสังเกตการสอน

การบันทึกจะจดบันทึกเฉพาะรายการพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนในแต่ละด้าน และนำความถี่ของรายการพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Inter Observer Reliability) ของการสังเกต ได้ค่าความเที่ยงของการสังเกต ในภาคทฤษฎีเท่ากับ 0.87 ภาคปฏิบัติเท่ากับ 0.885 โดยคำนวณหาค่าความเที่ยงของการสังเกต ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของ สก็อต (Scott's Coefficient) จากสูตร (เชิดศักดิ์ ไชวาสินธุ์, 2522)

$$R = \frac{P_o - P_e}{1.00 - P_e}$$

R หมายถึง ค่าความเที่ยงของการสังเกต

P_o หมายถึง อัตราส่วนของความน่าจะเป็นของการสังเกตได้ตรงกันของผู้สังเกต 2 คน หาได้จากผลต่างระหว่าง 1.00 และค่าผลรวมของความแตกต่างระหว่างจำนวนร้อยละของพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตของผู้สังเกตทั้ง 2 คน

P_e หมายถึง อัตราส่วนของความน่าจะเป็นของการสังเกตพฤติกรรมได้ตรงกันที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หาได้จากผลบวกของกำลังสองของค่าสัดส่วนความถี่ของพฤติกรรมที่มีจำนวนสูงสุด กับค่าความถี่ของพฤติกรรมที่มีจำนวนมากรองลงมา โดยเลือกจากผลการสังเกตของคนใดคนหนึ่งก็ได้

ซึ่งในการคำนวณหาค่า P_e ผู้วิจัยเลือกความถี่สูงสุดและรองลงมาของผู้วิจัยเอง เพื่อจะใช้เป็นค่าความเที่ยงของการสังเกตของผู้วิจัย

สก็อต (Scott อ้างอิงใน สุจิตรา แสงหิรัญ, 2532) ได้กล่าวถึงค่าความเที่ยงของการสังเกตโดยใช้เครื่องมือสังเกต และวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนว่าค่าของการสังเกตและแปรผันอยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 ค่าความเที่ยงที่ยอมรับกันว่าเพียงพอที่จะใช้

ในการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูไม่ควรต่ำกว่า 0.85 (เชิดศักดิ์ โฆวาลินธุ์, 2522)

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครอบคลุมรายละเอียดดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เป็นแบบปลายเปิด คือเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีโอกาสตอบตามความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ โดยแบ่งออกเป็น 7 หัวข้อคือ

- 1.1 หลักสูตรการเรียนการสอน
- 1.2 วิธีสอนนาฏศิลป์ไทย
- 1.3 การปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม
- 1.4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
- 1.5 การประเมินผล
- 1.6 ปัญหาการเรียนการสอน
- 1.7 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียน

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนมี 2 ชุด คือ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ภาคทฤษฎีและแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ภาคปฏิบัติ โดยแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้สอน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และเติมข้อความ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ 4 ด้าน คือ ด้านวิธีสอนและลำดับขั้นการสอน ด้านการปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และด้านการประเมินผล การบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใช้ระบบการใส่สัญลักษณ์ (Sign System) คือ ผู้สังเกตพฤติกรรมการสอนจะบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตเห็นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ลงในเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมโดยจะทำเครื่องหมาย / ลงในเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมการสอนในช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมนั้น ซึ่งช่วงเวลาแต่ละครั้งจะเท่ากับ 5 นาที ในเวลา 1 คาบเวลาเรียน สำหรับวิชาทฤษฎีและเท่ากับ 10 นาที ในเวลา 2 คาบเวลาเรียนสำหรับวิชาปฏิบัติ จะมีทั้งหมด 10 ช่วงเวลาที่ทำการสังเกตพฤติกรรมการสอน ซึ่งหมายถึง ถ้าพฤติกรรมเช่นเดียวกันเกิดขึ้นในช่วงเวลา 5 หรือ 10 นาทีเดียวกันของ

พฤติกรรมการสอนภาคทฤษฎีหรือปฏิบัติ จะนับว่ามีพฤติกรรมนั้นเพียงครั้งเดียวเท่านั้น เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ถ้าพฤติกรรมที่ผู้สังเกตพบทุก	10	ช่วงเวลา	ที่สังเกตได้คะแนน	10	คะแนน
ถ้าพฤติกรรมที่ผู้สังเกตพบทุก	9	ช่วงเวลา	ที่สังเกตได้คะแนน	9	คะแนน
ถ้าพฤติกรรมที่ผู้สังเกตพบทุก	8	ช่วงเวลา	ที่สังเกตได้คะแนน	8	คะแนน
ถ้าพฤติกรรมที่ผู้สังเกตพบทุก	7	ช่วงเวลา	ที่สังเกตได้คะแนน	7	คะแนน
ถ้าพฤติกรรมที่ผู้สังเกตพบทุก	6	ช่วงเวลา	ที่สังเกตได้คะแนน	6	คะแนน
ถ้าพฤติกรรมที่ผู้สังเกตพบทุก	5	ช่วงเวลา	ที่สังเกตได้คะแนน	5	คะแนน
ถ้าพฤติกรรมที่ผู้สังเกตพบทุก	4	ช่วงเวลา	ที่สังเกตได้คะแนน	4	คะแนน
ถ้าพฤติกรรมที่ผู้สังเกตพบทุก	3	ช่วงเวลา	ที่สังเกตได้คะแนน	3	คะแนน
ถ้าพฤติกรรมที่ผู้สังเกตพบทุก	2	ช่วงเวลา	ที่สังเกตได้คะแนน	2	คะแนน
ถ้าพฤติกรรมที่ผู้สังเกตพบทุก	1	ช่วงเวลา	ที่สังเกตได้คะแนน	1	คะแนน

หมายเหตุ พฤติกรรมการสอนด้านวิธีสอนและลำดับชั้นการสอนแบ่งช่วงเวลาในการสังเกตตามอัตราส่วนเฉลี่ยของพฤติกรรมที่อาจารย์ปฏิบัติในแต่ละลำดับชั้น ได้แก่ ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอน และชั้นสรุปหรือชั้นปฏิบัติ

ตอนที่ 3 สภาพแวดล้อมของชั้นเรียน เป็นแบบปลายเปิด เพื่อสังเกตสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในชั้นเรียนแล้วบันทึกลงในแบบสังเกต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์และเครื่องบันทึกเสียง

แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับชั้น คือ

1. ติดต่อขอตารางสอนปีการศึกษา 2536 สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้ง 4 แห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วศึกษารายละเอียดวิชา (Course Description) เพื่อตรวจสอบวิชาที่เปิดสอน

2. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการอนุญาตเข้าไปสังเกตพฤติกรรมการสอนนาฏศิลป์ไทยในชั้นเรียน และนัดวันที่จะไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยซึ่งได้

ผ่านการฝึกฝนการสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์กับผู้วิจัยในการทดสอบหาความเที่ยงของแบบสังเกตแล้วไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. การรวบรวมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมการสอนที่ได้ตรวจสอบความตรงและความเที่ยงของเนื้อหาแล้วไปสังเกตพฤติกรรมการสอนภาคทฤษฎีและพฤติกรรมสอนภาคปฏิบัติตามวิชาที่เลือกไว้ ซึ่งผู้สังเกตจะอยู่ในระหว่างที่มีการเรียนการสอนตลอดเวลาโดยไม่กระทบกระเทือนต่อการสอนของผู้สอน ไปสังเกต 2 ครั้ง โดยทิ้งระยะเวลาการสังเกตห่างกันประมาณ 1 สัปดาห์ บันทึกโดยใช้ระบบให้สัญลักษณ์ (Sign System) ลงในตารางรวบรวมข้อมูล และคิดคะแนนของแต่ละรายพฤติกรรม หาค่าเฉลี่ยของการสังเกตทั้ง 2 ครั้งลงในแบบการรวบรวมข้อมูลที่กำหนดขึ้นดังตัวอย่าง

ตัวอย่างแบบการรวบรวมข้อมูลครั้งที่

ข้อ	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	คะแนนรวม	หมายเหตุ
1												

X คือ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แต่ละช่วงเวลา

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยเพิ่มเติมให้เสร็จสิ้นภายหลังจากที่บันทึกการสังเกตแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนมาวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของอาจารย์วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
ตอนที่ 2 มีวิธีวิเคราะห์ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านวิธีสอนและลำดับชั้นการสอนในขั้นนำเข้าสู่
สู่บทเรียนและขั้นสรุปหรือขั้นปฏิบัติ

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนและขั้นสรุปหรือขั้นปฏิบัติ วิเคราะห์โดยแจกแจง
ความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละจากพฤติกรรมการสอนที่ครูปฏิบัติในช่วงเวลาที่สังเกตเป็นรายข้อ
จากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยใน
วิทยาลัยนาฏศิลป์ พบว่า

อาจารย์ใช้เวลาในการนำเข้าสู่บทเรียนภาคทฤษฎี โดยเฉลี่ย 4.8
นาที และภาคปฏิบัติ โดยเฉลี่ย 9.7 นาที ซึ่งเท่ากับ 1 ช่วงเวลาที่ทำการสังเกต (ภาค
ทฤษฎี 1 ช่วงเวลาเท่ากับ 5 นาที ภาคปฏิบัติ 1 ช่วงเวลาเท่ากับ 10 นาที)

อาจารย์ใช้เวลาในขั้นสรุปภาคทฤษฎี โดยเฉลี่ย 8.3 นาที ซึ่งเท่ากับ
2 ช่วงเวลาที่ทำการสังเกต ส่วนขั้นฝึกปฏิบัติในการสอนภาคปฏิบัติ ใช้เวลาโดยเฉลี่ย 23.6
นาที ซึ่งเท่ากับ 3 ช่วงเวลาที่สังเกต การคำนวณค่าร้อยละของพฤติกรรมการสอนขั้นนำเข้าสู่
สู่บทเรียนและขั้นสรุปหรือขั้นปฏิบัติ มีวิธีการดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ความถี่ของพฤติกรรมรายข้อนั้น} \times 100}{\text{ความถี่รวมของช่วงเวลาที่สังเกตในขั้นนั้น} \times 100}$$

การที่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนและขั้นสรุปหรือขั้นปฏิบัติ ใช้วิธีการคำนวณ
โดยหาค่าร้อยละ เพราะฐานช่องของการสังเกตพฤติกรรมที่อาจารย์ปฏิบัติในขั้นนี้ไม่เท่ากัน
และช่วงเวลาของพฤติกรรมการสอนในขั้นนี้ใช้ระยะเวลาสั้น เนื่องจาก 1 ช่วงเวลาในการ
สังเกตนับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว

3.2 การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านวิธีสอนและลำดับชั้นการสอน ในขั้นสอน
พฤติกรรมชั้นการสอนวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่อาจารย์ปฏิบัติ ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมการสอน
ของอาจารย์ผู้สอนนาฏศิลป์ไทยในวิทยาลัยนาฏศิลป์พบว่าอาจารย์ใช้เวลาในขั้นสอนภาคทฤษฎี
โดยเฉลี่ย 32.7 นาที หรือเท่ากับ 7 ช่วงเวลาที่ทำการสังเกต และใช้เวลาสอนในภาคปฏิบัติ

โดยเฉลี่ย 54.8 นาที หรือเท่ากับ 6 ช่วงเวลาที่ทำการสังเกต ซึ่งการแปลผลการวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ในชั้นสอนมีดังนี้

ภาคทฤษฎี

ถ้าพฤติกรรมใดได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 5.61 - 7.00 หมายความว่า ผู้สอนมีพฤติกรรมด้านนั้นมากที่สุด

ถ้าพฤติกรรมใดได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.60 หมายความว่า ผู้สอนพฤติกรรมด้านนั้นมาก

ถ้าพฤติกรรมใดได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.81 - 4.20 หมายความว่า ผู้สอนพฤติกรรมด้านนั้นปานกลาง

ถ้าพฤติกรรมใดได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.41 - 2.80 หมายความว่า ผู้สอนพฤติกรรมด้านนั้นน้อย

ถ้าพฤติกรรมใดได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00 - 1.40 หมายความว่า ผู้สอนพฤติกรรมด้านนั้นน้อยที่สุด

ภาคปฏิบัติ

ถ้าพฤติกรรมใดได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.81 - 6.00 หมายความว่า ผู้สอนมีพฤติกรรมด้านนั้นมากที่สุด

ถ้าพฤติกรรมใดได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.61 - 4.80 หมายความว่า ผู้สอนพฤติกรรมด้านนั้นมาก

ถ้าพฤติกรรมใดได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.41 - 3.60 หมายความว่า ผู้สอนพฤติกรรมด้านนั้นปานกลาง

ถ้าพฤติกรรมใดได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.21 - 2.40 หมายความว่า ผู้สอนพฤติกรรมด้านนั้นน้อย

ถ้าพฤติกรรมใดได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00 - 1.20 หมายความว่า ผู้สอนพฤติกรรมด้านนั้นน้อยที่สุด

ชั้นสอนใช้วิธีการคำนวณโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เนื่องจากมีฐานช่องของการสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์เท่ากัน จึงสามารถนำมา หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานได้

3.3 การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านการปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม ด้านการปลูกฝังความมีวินัยและคุณธรรม ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และด้านการประเมินผล วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่อาจารย์ปฏิบัติตลอดระยะเวลาในการสอน ซึ่งการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ถ้าพฤติกรรมได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 8.01-10.00 หมายความว่า ผู้สอนมีพฤติกรรมด้านนั้นมากที่สุด

ถ้าพฤติกรรมได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 6.01-8.00 หมายความว่า ผู้สอนมีพฤติกรรมด้านนั้นมาก

ถ้าพฤติกรรมได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.01-6.00 หมายความว่า ผู้สอนมีพฤติกรรมด้านนั้นปานกลาง

ถ้าพฤติกรรมได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.01-4.00 หมายความว่า ผู้สอนมีพฤติกรรมด้านนั้นน้อย

ถ้าพฤติกรรมได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-2.00 หมายความว่า ผู้สอนมีพฤติกรรมด้านนั้นน้อยที่สุด

4. ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนตอนที่ 3 สภาพแวดล้อมของชั้นเรียน นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง